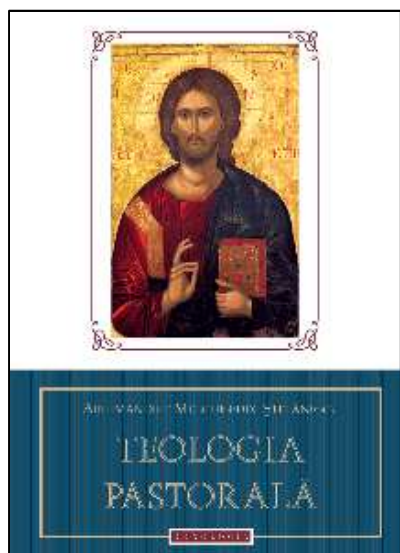

PREZENTĂRI DE CARTE

COMORI DIN BIBLIOTECA NOASTRĂ

RĂZVAN POPA,
Teologie Pastorală anul III

Anul 2023 este „Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice” și „Anul comemorativ al inmografilor și cântăreților bisericești (psalți)”, așadar *pastorația* este unul din cuvintele cheie care caracterizează activitățile Bisericii Ortodoxe Române în această perioadă. Astfel, în acest număr al revistei *Theologos*, vă propunem trei volume din biblioteca noastră, pe care, pentru a stârni puțin curiozitatea, le vom prezenta în această cheie a *pastorației*, o perspectivă *poate* puțin diferită, față de ceea ce autorii a două dintre ele au avut în vedere ca temă principală a lucrărilor lor. Vom începe cu baza, să spunem așa, și anume cu *Teologia Pastorală* a arhim. Melchisedec Ștefănescu (scrisă în 1862, republicată în 2011), după care vom vedea exemple concrete de pastorație în *Viziunea mea despre ființa și chemare preoției*, a pr. Marcu Toma și *În misiune pe tărâmul vikingilor*, a Preasfințitului Macarie, Episcopul românilor din Europa de Nord.

I. Arhim. Melchisedec Ștefănescu, *Teologia pastorală*, Editura Doxologia, Iași, 2011

Teologia pastorală, apărută în 2011 la Editura Doxologia este o ediție diortosită a manualului de *Teologie pastorală* apărut în 1862, a arhim. Melchisedec Ștefănescu, manual care a fost considerat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în 1879, drept „cea mai bună din toate câte există până acum în limba română” (cf. prefaței ediției din 2011). Această ediție, conține pe lângă manualul propriu-zis (diortosit de pr. prof. dr. Viorel Sava și diac. drd. Cezar Pelin), un studiu introductiv despre arhim. Melchisedec

Ștefănescu și, mai ales, despre această lucrare a sa, și o reproducere a textului original, care avea 280 pagini în format A5 (cf. prefeței).

Așa cum spunea PS Melchisedec Ștefănescu în *Testamentul* său (1906), vocația sa „în lumea aceasta nu a fost ca să muncesc și să mă îngrijesc pentru căpătuirea rudelor mele după trup, ci pentru marea familie duhovnicească, care este Biserica și fiii ei cei credincioși”, iar experiența sa pastorală și grija pentru ai săi (clerici și mireni, deopotrivă) a rezumat-o în această lucrare. Cu un „ochi academic” nu putem să nu constatăm alcătuirea manualului în conformitate cu normele științifice aferente acestui tip de lucrare (este foarte bine structurată: noțiuni introductive, definiții, elemente teoretice și aplicații practice, cu secțiuni foarte bine determinate și organizate, cu bogate argumentații scripturistice). Iar cu „ochiul unui (viitor) păstor de suflete” regăsim aici foarte multe aspecte ale preotului și misiunii sale, bine argumentate scripturistic și, în același timp, expuse într-un limbaj simplu și plăcut (așa cum putem vedea din textul original, care este reprodus integral în a doua parte a cărții – fotocopie din 1862): vocația, pregătirea și calitățile unui preot, slujirea sa atât a Sfintelor Taine și ierurgii cât și slujirea semenilor, și purtarea lor de grijă (cu numeroase exemple concrete).

Acest manual, deși gândit pentru seminarii și tineri teologi, deși vechi peste 150 ani, este un îndrumar mereu actual pentru orice păstor de suflete.

II. Pr. Marcu Toma, *Viziunea mea despre ființa și chemarea preoției*, Editura Evangelismos, București, 2020

Această carte, relativ recent apărută, reproduce teza de licență a dl. Marcu Toma, scrisă și susținută în 1936, la Facultate de Teologie Ortodoxă din București. Ea a fost scrisă, așadar, de un tânăr teolog, cu ceva timp înainte de a primi hirotonia întru preot. Dar scrierea este din suflet, trăirea autentică, încât unul din profesorii său a scris: „Sunt pagini de lumină, desprinse din ceea ce are mai lăuntric și mai transfigurat sufletul unui tânăr”. Așa cum spune autorul, sunt niște meditații, „niște licăriri și scânteieri în întunericul unei lumi ce pare că uită cu totul pe Dumnezeu”, scrise din suflet și cu cea mai adâncă smerenie. Ce surprinde plăcut este că tânărul teolog, viitor preot, surprinde foarte bine viața unui preot, cu tot ce presupune ea (vocație, pregătire, nevoițe și păstorire), cu toate că așa cum autorul însuși spune: „cum să scrii despre ce

nu ai văzut și trăit”. Este, dacă vrei, una din cele mai frumoase sinteze de suflet ale binecunoscutelor tratate despre preoție (ale Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigore de Nazianz și Sf. Efreem Sirul) și nu poți să nu te bucuri și, în același timp, să nu te înfiori, parcurgând aceste pagini de suflet: este scrisă ca și cum autorul ar fi fost deja preot de o viață întregă și împărtășește unui ucenic (sau mai mulți) experiența sa, trăirile și luptele sale. Desigur, tema *pastorației* nu va fi fost cea principală a lucrării, ci mai degrabă despre *preot și preoție*. De ce am ales-o pentru acest articol? Pentru că, atunci când vorbim despre preoție, vorbim implicit și despre păstorire, nu le putem separa. Și tocmai acest lucru îl ”citim” printre rândurile acestei lucrări. Și vom exemplifica cu câteva citate:

- Oamenii sunt diferiți, și cu fiecare trebuie să vorbești pe limba sa și să-i acorzi ajutorul specific lui: *„Viața este o oglindă fidelă a credinței fiecăruia. Omul trăiește așa cum gândește și cum crede el, aducând roadă felurită unul de celălalt. Așa cum de pildă fac și florile. Nici florile nu seamănă una cu alta (...) Ci și oamenii sunt flori. Care cresc în grădina imensă a lui Dumnezeu. Viața și faptele lor pot fi la fel ca și a florilor (...)”*

- Lupta este cu despățimirea și îndreptarea semenilor: *„Vei găsi pe oameni amortiți, pe care tu trebuie să-i înviezi. Îi vei afla pe unii învrăjbiți și dezbinați, pe care tu trebuie să-i împaci și să-i unești. Vei afla pe mulți păgânizați, pe care tu trebuie să-i creștinezi. Vei găsi pe oameni trăind în neorânduială înspăimântătoare, a căror viață tu trebuie să o rânduiești. Vei găsi pe unii zăcând de patimi. Vei afla pe unii dormind în somnul ucigător al păcatului. Vei afla pe oameni cu inima pustiită de răutăți. Iar biserica păraginită și năruiată. Și tu trebuie să cureți una, sădind în ea florile sfințeniei. Iar pe cealaltă să o zidești și să o înfrumusețezi, așa precum iubești tu podoaba casei Domnului și cum râvnește inima ta.”*

- Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu: *„în inimile înțelenite de păcate, tu vii să semeni cuvântul dumnezeiesc. În piepturile putrezite în desfrâu, tu trebuie să cobori harul sfânt. Căci tu reverși harul lui Dumnezeu peste oameni, precum se revarsă, în luna lui cuptor, o ploaie binefăcătoare peste ogoarele însetate. Prin tine pogoară harul sfințeniei, precum apa printr-un șanț care udă o grădină. Ochii care scapără de mânie și ură trebuie să-i faci să răspândească dragoste divină.”*

- Iubire pentru toți și rugăciunea neîncetată: *„Iubire să semeni oriunde. Chiar când, în locul ei, alții vor oferi ură. Ba atunci trebuie să iubești mai mult.(...) Pentru iubire și rugăciune nu există granițe (...) te rogi și pentru cine te urăște și pentru cine te iubește.”*

Viziunea pr. Marcu Toma este o *comoară* binevenită în bibliotecile noastre, alături de binecunoscutele tratate despre preoție și cărțile de teologie pastorală, ca o interpretare *din suflet* a acestora.

III. Preasfințitul Macarie, În misiune pe tărâmul vikingilor. Mărturiile unui episcop pelerin, Editura Polirom, Iași, 2022

Preasfințitul Macarie, Episcopul românilor din Europa de Nord, ne-a dăruit tuturor prin această carte recent apărută, mărturii despre întâmplări și chipuri de oameni care „mi-au pătruns în suflet și au rămas în memoria afectivă a celor cincisprezece ani petrecuți deja în misiune pe tărâmurile vikingilor. Din marile terminale ale aeroporturilor, de-a lungul numeroaselor călătorii prin aer, pe apă sau pe uscat și al întâlnirilor providențiale cu frații și surorile de credință cu care am împărtășit bucurii și dureri, am simțit întotdeauna prezența Atotmilostivului Dumnezeu”. Este scrisă din suflet și cu căldură, încât ai impresia că ești prezent la una din conferințele sale și îl auzi pe îndrăgitul episcop povestindu-le cu entuziasm. Cartea te prinde, întâmplările sunt reale dar și surprinzătoare în același timp. În cuvintele, pr. Constantin Sturzu de la Iași, „cartea Preasfințitului Macarie te bucură și te inspiră, te mângâie și îți reînnoiește entuziasmul. E poate una dintre cele mai frumoase pledoarii contemporane aduse în sprijinul credinței că Hristos – «Soarele Dreptății» și «Răsăritul Cel de Sus» – va birui până la capăt și va străluci peste adâncul inimilor noastre și prin toate ungherele acestei lumi.” Dar ce se întrevede din spatele acestor mărturii este grija permanentă Preasfințitului Macarie pentru cei păstoriți de Preasfinția sa; sunt exemple concrete de *pastorație*, descoperim soluții concrete la probleme pastorale reale și asta trebuie să inspire orice păstor de suflete. Mai mult, ce contează și ce trebuie să fie exemplul pentru noi, nu e doar rezolvarea unei situații pastorale, ci duhul în care este tratată situația dată, și anume în duhul lui Hristos, adică cel al dragostei și al credinței.

Așadar, îl regăsim în această carte pe Preasfințitul Macarie, peregrindu-se în eparhia sa, care se întinde și dincolo de Cercul Polar. Și, pe o insulă, dincolo de Cercul Polar, într-una din primele vizite pastorale, află de la cele câțiva români de acolo că au nevoie de un preot, măcar că și-ar dori să primească Sfânta Lumină și să participe la Sfânta Liturghie la Înviere, iar reacția a fost spontană: „n-aveți preot, aveți episcop” și promisiunea a fost ținută și, cu toate dificultățile, a revenit acolo și au fost împreună de Înviere. Aceasta trebuie să fie grija pastorală a tuturor, să putem asigura Slujirea Sfintelor Taine și Slujbe în orice loc. Și, găsim în carte numeroase exemple, păstorul celor din Scandinavia, caută soluții pentru ca românii de acolo să aibă

o biserică, dar și, cu un tact aparte, alege dintre ”ai lor” oamenii pe care-i îndrumă spre preoție și păstorire în diaspora.

Alt aspect al pastorației este și acela al păstrării valorilor și tradițiilor românești, ca puncte de reper și sprijin. Și vedem aceasta în istorisirea ceremoniei aruncării crucii de gheață în Stockholm la Sărbătoarea Botezului Domnului, sau păstrarea și promovarea satului natal și a tradițiilor sale.

Ce trebuie să ne inspire, ca mod de pastorație, este comportamentul nostru sau, altfel, spus, credința și dragostea noastră să se vadă din faptele noastre, iar Preasfințitul Macare ne dă câteva exemple, uneori amuzante, însă pline de tâlc, în interacțiunile sale cu personalul de securitate din aeroporturi: uneori sunt prietenoși, alții intrigați, alții mai stricți, dar Preasfințita le răspunde mereu cu dragoste și prietenie.

Nu trebuie uitate situațiile binecunoscute ale unor familii de români din Finlanda care au avut de suferit în urma situațiilor create de sistemul scandinav de protecție a copilului, iar Preasfințitul a fost mereu alături de ei, încurajându-i mereu.

Cu nădejdea că mărturiile prezentate vă vor stârni curiozitatea, încheiem cu recomandarea să vă îmbogățiți bibliotecile voastre, atât cele din case sau instituții, cât, mai ales, cele ale inimor voastre, cu acest fel de *comori*.